

педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. Випуск 10. Частина 3. 250 с.

2. Редько В. Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика: монографія. К. : Педагогічна думка, 2017. 628 с.

3. Тимчук К. М. «Ретроспектива поглядів на структуру та підходи до побудови підручників з іноземних мов другої половини ХХ – початку ХХІ століття». *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. Житомир, 2012. Випуск 65. 261 с.

УДК 37.018.51

ОПОРНА ШКОЛА В СИСТЕМІ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ

О. В. Бузурна

З перетворенням України на самостійну державу набуло нового змісту розуміння того, що «майбутнє належить тим країнам, які мають найбільш ефективну школу, здатні створити інтелектуальний потенціал як важливу об'єктивну основу для розвитку здібностей більшості громадян та забезпечення їх благополуччя» [4].

Очевидним є те, що успіхи чи невдачі ринкових реформ в економіці України багато в чому залежатимуть від людей, які здійснюватимуть ці перетворення й керуватимуть цим процесом. Відчутна нестача кваліфікованих кадрів – явище, пов'язане не тільки з неадекватною підготовкою фахівців, а й з низьким рівнем професійної підготовки випускників старшої школи. Саме освітні округи мають можливість виправити становище, у якому опинилася система освіти, як на місцевому, так і на регіональному, загальнодержавному рівні [3].

Свою роботу освітні округи почали в окремих регіонах України з 2007 року. Головною метою створення таких округів є формування єдиного освітнього простору в межах адміністративно-територіальної одиниці та належних умов для забезпечення навчально-виховного процесу, реалізації допрофільної підготовки і профільного навчання, розвитку творчих здібностей, нахилів, обдарувань дітей, впровадження сучасних освітніх технологій. Усе це загалом спрямовано на формування високого інтелектуального потенціалу, що сприятиме соціально-економічному розвитку територій.

Вивчення нормативно-правової бази показало, що функціонування освітніх округів з серпня 2010 року унормовано статтею 9 Закону України «Про загальну середню освіту» [1]. Крім цього, постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 777 затверджено «Положення про освітній округ» [2].

Аналіз науково-педагогічних досліджень з вищезначеної проблеми В. Боброва, Р. Гавриша, М. Дарманського, М. Євтуха, І. Осадчого, Г. Цветкова дозволило визначити чотири історичних етапи розвитку освітніх округів. Так, першооснови їх організації були закладені в період з 1801 по 1825 рр. на Лівобережній Україні. Створення освітніх округів у цей історичний період було пов'язане з перспективою розвитку загальноосвітніх закладів, у тому числі шкіл, гімназій, ліцеїв, колегіумів.

Другий етап діяльності освітніх округів пов'язаний з інтенсивним розвитком національної освіти на теренах сучасної України, де існували Київський, Харківський, Одеський та Віленський навчальні округи. Ця педагогічна структура була тією інституцією, яка визначала шляхи розвитку освіти, формувала підвалини для її становлення, починаючи з 1825 і до 1835 рр. У цей період провідниками державної політики в галузі освіти виступають університети, при цьому важливого значення набуває система управлінських зв'язків училищних комітетів, які існували при кожному університеті.

Третій етап, починаючи з 1835 по 1918 рр., – етап стабільного функціонування освітніх округів, у якому особливе значення має 1884 рік – прийняття нового статуту університетів. Крім цього, відбувається розширення типів навчальних закладів. Поряд зі школами Міністерства народної освіти, училищами та університетами існували «бель-ланкастерські школи», «дяківські школи», приватні школи, гімназії, ліцеї, кадетський корпус, школа торгового мореплавства, виноградарства, садівництва. Взагалі, для цього етапу характерна наявність навчальних закладів різного типу в межах певного освітнього округу.

Четвертий етап (1918–1991 рр.) характеризується соціально-політичними змінами в Україні, які зумовили втрату належного місця органами регіонального правління освітою. Такий стан освіти спричинив нову хвилю науково необґрунтованих, реформаторських рухів, що спричинили гальмування в розвитку ідей організації освітніх округів.

Дослідники О. Безпалько, М. Дарманський, М. Євтух, С. Омельченко, І. Осадчий, В. Проскурнін визначають освітній округ як педагогічну систему відкритого типу, яка забезпечує консолідацію й оптимальну взаємодію кадрового, матеріально-технічного, фінансового, соціально-економічного ресурсів суб'єктів освіти та промислово-економічних структур певного регіону у формуванні особистості підростаючого покоління, яка є компетентною та мобільною на національному ринку праці, має громадянську позицію й ефективно діє, сприяє власному розвитку та здатна навчатися протягом життя.

У дослідженнях зарубіжних учених Великобританії, Німеччини, Швейцарії освітні округи розглядаються як система взаємодії суб'єктів національної освіти, спрямованої на досягнення наступності, інформатизації, індивідуалізованого розвитку здібностей учнів, професійного їх самовизначення в процесі навчально-виховної діяльності (Г. Бекер, Ж. Талега, Л. Сороу).

У країні близького зарубіжжя (Росія), починаючи з кінця ХХ століття, досить інтенсивно розробляються ідеї організації освітніх округів, які розглядаються як педагогічна система, спрямована на розбудову національної школи, що відображає російську ментальність, ідеї міжкультурного діалогу, тенденції державного будівництва (А. Белогуров, А. Ліферов, П. Лернер).

З метою концентрації та ефективного використання кадрових, інформаційних, матеріальних, фінансових ресурсів, спрямованих на задоволення освітніх потреб учнів; надання методичної допомоги суб'єктам округу за напрямками діяльності; впровадження інноваційних технологій в навчально-виховний процес; створення єдиної системи виховної роботи; організації співпраці з суб'єктами округу, забезпечення допрофільної підготовки та профільного навчання створюється опорний заклад в окрузі. Опорний заклад – навчальний заклад, що надає повну загальну середню освіту, забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами, має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу, зручне розташування і забезпечує допрофільну підготовку та профільне навчання, поглиблене вивчення окремих предметів.

Опорна школа є центром науково-експериментальної та методичної роботи щодо вивчення педагогічних інновацій з питань допрофільної підготовки та профільного навчання і служить навчальною базою для загальноосвітніх навчальних закладів округу. Опорною школою може бути загальноосвітній навчальний заклад будь-якого типу і форми власності, педагогічний колектив якого складається з творчо працюючих педагогів, що володіють високим рівнем професійної компетентності з питань функціонування і розвитку загальноосвітнього навчального закладу і що мають досвід інноваційної і експериментальної діяльності.

Уся відповідальність за організацію роботи освітнього округу взагалі та опорної школи зокрема покладається на керівника (директора) опорної школи на громадських засадах. Сьогодні покращення якості освіти на місцевому рівні покладено на опорні заклади. Отож, міські (районні) відділи освіти мають більше уваги приділяти зміцненню навчально-матеріальної і технічної бази опорних шкіл; вимагає подальшого поліпшення

робота міських навчально-методичних центрів з керівниками і педагогічними колективами опорних шкіл, створення необхідних умов для їх творчого зростання.

Література

1. Закон України «Про загальну середню освіту». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
2. Положення про освітній округ. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-п>.
3. Стратегія реформування освіти в Україні : [рекомендації з освітньої політики]. К. : К.І.С., 2003. 296 с.
4. Education on Trial: Strategies for the Future. N-Y, 1983. 219 p.

УДК 37.015.31

ВИХОВАННЯ НА ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЯХ

Ю. Р. Бурлака

Ставлення людини до виконання своїх громадянських обов'язків, до суспільства, держави як до способу організації його життя формується через систему громадянських цінностей. Ще донедавна в навчальних закладах України реалізовувалась соціально-педагогічна модель освіти, системоутворюючою метою якої було виконання освітнього замовлення суспільства щодо виховання особистості із заздалегідь заданими властивостями. У 1968 р. Генеральна асамблея ООН звернулася до всіх держав із закликом забезпечити виховання людства у дусі гуманізму, поваги до людської гідності, прав людини, людських цінностей. Тож виховання на цінностях було і залишається досі актуальним завданням і має стати важливою парадигмою для всіх педагогів.

Цінність – це людський вимір речей, це ставлення до них людини з позиції своїх потреб та інтересів [3].

Питанням осмисленням дитиноцентризму (виховання на цінностях) на засадах гуманізму займалися (П. Блонський, А. Венцель, С. Гессен, А. Дістервег, Д. Дьюї, І. Зязюн, Я. Коменський, В. Кремень, Я. Корчак, А. Макаренко, І. Песталоцці, К. Роджерс, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Холл та ін.

За Д. Дьюї напрямками дитиноцентризму мають бути: свобода педагогічної творчості; активність учнів у навчально-виховному процесі; інтереси учнів, створення відповідного навчального середовища; практична спрямованість навчальної діяльності; врахування індивідуальності кожної дитини; виховання «вільної, незалежної особистості», яка «запалюється любов'ю та керується розумом».

Гуманістичні погляди вказують, що вектор навчання має спрямовуватися на пізнання учнем себе, процесу взаємодії із зовнішнім світом, а також на усвідомлене розуміння власної діяльності. Для цього школа має стати для учня осередком вільного простору, місцем, куди дитина буде мати бажання йти кожного дня. Між вчителем та учнем має бути взаємодія, як між рівними учасниками освітнього процесу; подолання авторитаризму з боку учителя у вихованні та навчанні; спроба утвердити у процесі навчання принципи взаємодії, взаєморозуміння, підтримки, усвідомленої особистої відповідальності за результати навчання.

Учитель має виступати у новій ролі – не тільки розповідача та доглядача, але й бути підтримкою учня, стимулювати та направляти процес його самостійного пошуку інформації та спільної діяльності з іншими учнями. Усі учасники навчального процесу, а саме батьки, вчителі, учні, мають стати партнерами, добровільно об'єднаними однією ціллю та результатом.